

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Varga Péter ügyvéd (5630 Békés, Rákóczi utca 33.) által képviselt Doboz Nagyközség Önkormányzata (5624 Doboz, Kossut tér 3.) felperesnek - a dr. Pillér Ágnes jogtanácsos (Pénzügyminisztérium, 1051 Budapest, József nádor tér 2-4.) által képviselt Magyar Állam alperes ellen jogalap nélküli gazdagodás visszafizetése iránti perében a Fővárosi Bíróság 2009. június 8-án kelt 64.P.20.067/2009/5. számú ítélete ellen a felperes által 6. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az alperesnek 12.500 (tizenkétezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 25.581.150 forint tőke, és 17.657.525 forint után 2007. december 14. napjától, 7.923.965 forint után 2008. december 15. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére. A marasztalási keresete mellett kérte annak megállapítását, hogy a jövőre nézve a felperest az Áht. 64/B. §-a szerinti késedelmi kamatfizetési kötelezettség nem terheli a 2007. évi CXXVIII. törvény 29. §-ának (5) bekezdése szerint visszafizetendő tőkeösszeg tekintetében.

Előadta, hogy a felperest a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács 66/2007. (X. 12.) MBTT számú határozatával 61.989.000 forint és kamatai visszafizetésére kötelezte, mert megállapította, hogy a felperes a 2005. augusztus 15-23. között lehullott nagy mennyiségű csapadék miatt károsodott magántulajdonú

lakóingatlanok helyreállítására igénybe vett állami támogatást nem a vonatkozó kormányrendeletnek megfelelően használta fel. A felperes kérelmére az Országgyűlés a 2007. évi CXXVIII. törvény 29. §-ának (5) bekezdésében (a továbbiakban zárszámadási tv.) engedélyezte, hogy a felperes a tőketartozását 2007. december 15-től 2015. december 15-ig évente egyenlő részletekben teljesítse. Az Országgyűlés a felperes álláspontja szerint kedvezményt adott azzal, hogy tartozását részletekben fizetheti meg, egyidejűleg a tőketartozás után az Áht. 64/B. § (2) bekezdése szerint fizetendő kamatfizetési kötelezettséget elengedte, mert arról nem rendelkezett. Ennek ellenére a Magyar Államkincstár Dél-alföldi Regionális Államháztartási Irodája a felperes terhére kamatfizetést is megállapított, amellyel az Államháztartási Hivatal Önkormányzati Főosztálya és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Önkormányzati és Lakásügyi Szakállamtitkára is egyetértett. A felperes szerint ez az álláspont téves, mert két azonos szintű jogszabály esetén a speciális szabályt kell alkalmazni az általánossal szemben. Azt az álláspontot sem fogadta el, hogy a zárszámadási törvény csak az állami támogatás részletekben való megfizetésére vonatkozna, mert ez ellentmondásban lenne a jogalkotási törvénnyel. A felperes 2007. december 14-én 17.657.525 forintot, 2008. december 15-én 7.923.965 forintot kamatként átutalt, de ez tartozatlan fizetés volt, amellyel az alperes jogalap nélkül gazdagodott, ezért azt a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján köteles visszafizetni. Az volt az álláspontja, hogy a felek közötti polgári jogviszonyt önmagában a jogalap nélküli gazdagodás hozta létre. A megállapítási keresetét arra alapította, hogy felperesi teljesítés esetén az alperes a jövőben is gazdagodna a felperes terhére.

Az alperes a kereset elutasítását kérte passzív perbeli legitimáció hiányában, és ennek folytán érdemben a kereseti kérelemre nem kívánt nyilatkozni. Az volt az álláspontja, hogy az alperes nem jutott a felperes terhére vagyoni előnyhöz sem jogalappal, sem jogalap nélkül. A felperes a 181/2005. (IX. 9.) Korm. rendelet alapján részesült állami támogatásban, ennek során a felperes és az Államkincstár illetékes területi igazgatósága, valamint a felperes és a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács között jött létre közigazgatási jogviszony. Az alperes a Ptk. 28. §-ának (1) bekezdése alapján a felperessel polgári jogviszonyba nem került. A felperes a kamatot a központi költségvetésbe fizette be. Az alperes viszont, mint polgári jogalany nem azonosítható a közjogi feladatait ellátó szervezetrendszerrel. A megállapítási kereset vonatkozásában azt emelte ki, hogy a bíróságnak a jövőben esedékessé váló kamatfizetésről való döntésre nincs hatásköre.

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 25.000 forint perköltséget. Megállapította, hogy a 900.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.

Az elsőfokú bíróság elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a központi költségvetésbe történő tartozatlan fizetéssel az alperes gazdagodik-e. E tekintetben osztotta az elsőfokú bíróság a felperes álláspontját, és a központi költségvetés perbeli jogképességének hiányára is figyelemmel megállapította, hogy a tartozatlan fizetés

önmagában polgári jogviszonyt hozott létre, amelynek alapján az alperesnek van visszafizetési kötelezettsége.

Érdemben azonban a felperes keresetét nem találta alaposnak. Az Áht. 64/B. §-ának (2) bekezdése szerint a jogtalanul igénybe vett támogatási összeg után a helyi önkormányzat a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő mértékű kamatot köteles fizetni a jogtalan igénybevétel napjától a visszafizetés napjáig. Tény ezzel szemben, hogy zárszámadási törvény csak a tőke visszafizetéséről rendelkezett, a kamatokról nem. Elismerte, hogy a zárszámadási törvény az Áht. rendelkezéséhez képest speciális szabály, de az volt az álláspontja, hogy a zárszámadási törvényt csak az általa szabályozott kérdésben lehet speciálisnak tekinteni, az általa nem szabályozott kamatok kérdésében viszont továbbra is az általános szabály az irányadó, mert az általános szabály alkalmazását a speciális szabály nem zárta ki. Erre figyelemmel a felperes köteles a kamat fizetésére, az alperes a teljesített kamatokkal nem gazdagodott, ennél fogva a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése alapján visszafizetési kötelezettség sem terheli, valamint nem teljesíthető a felperes megállapítási kereseti kérelme sem.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az alperes kereseti kérelme szerinti marasztalását kérte. Elismerte, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, de a két törvényi rendelkezés általános és speciális viszonyára vonatkozó korábbi álláspontját fenntartotta. Ezt azzal is indokolta, hogy: ha a jogalkotó kötelezni akarta volna a felperest a kamat fizetésére is, akkor erről rendelkezett volna. Abból, hogy a kamat fizetéséről nem rendelkezett, az a következtetés vonható le, hogy az Országgyűlés a felperest a részletfizetés mellett abban a kedvezményben is részesíteni kívánta, hogy a jogosulatlanul használt összeget kamatok nélkül fizethesse vissza. Ha az elsőfokú bíróság álláspontja igaz lenne, akkor az Országgyűlésnek nem is kellett volna a visszafizetendő összeget megjelölni, mert az ismert volt.

Az alperes az indoklás megváltoztatása érdekében csatlakozó fellebbezéssel élt, amelyet a Fővárosi Ítéltábla 2009. december 15-én jogerőre emelkedett végzésével -elkésettség miatt - elutasított, de annak tartalmát ellenkérelemként értékelte, amelyben az alperes a passzív perbeli legitimáció hiányára vonatkozó álláspontját fenntartotta. Kifejtette, hogy a per tárgyát képező követelés közjogi jogviszonyból származik, amely támogatás visszafizetésével kapcsolatban a jogszabályok különböző állami szerveket ruháztak fel hatáskörrel. Az nem vitás, hogy a központi költségvetés egy pénzügyi fogalom, amely jogalanyisággal nem rendelkezik, de az ide történt befizetés az ország központi költségvetését gazdagíthatta és nem a Magyar Állam, mint jogi személy vagyonát.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben vizsgálta felül, mert annak első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt (Pp. 228. § (4) bekezdés).

A felperes fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéletábra az elsőfokú bíróság döntésével is egyetértett, jogi indokát azonban a következőkkel egészíti ki, illetve pontosítja.

Az alperes védekezése folytán elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az alperes passzív perbeli legitimációval rendelkezik-e, vagyis lehet-e a felperesnek az alperessel szemben olyan polgári anyagi jogi igénye, amely érdemben vizsgálható. A nem vitás tényállás szerint a felperest a Békés Megyei Területfejlesztési Tanács 66/2007.(X. 12.) számú határozatával 61.989.000 forint és kamatai visszafizetésére kötelezte, amely határozatot a 181/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet 4. §-ának (4) bekezdésében biztosított hatásköre alapján hozott meg. A jogerős és végrehajtható közigazgatási határozat alapján a felperesnek tartozását a 19/2005. (II. 11.) Kormányrendelet 18. §-ának (2) bekezdése alapján a Magyar Államkincstár „Önkormányzatok címzett és céltámogatása” elnevezésű számlájára kellett volna befizetnie. Az önkéntes teljesítés hiányában alkalmazandó pénzkövetelés végrehajtására vonatkozó szabályokat a közigazgatási hatósági eljárásról szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) tartalmazza. E szerint a közigazgatási végrehajtás során elsősorban a kötelezett szabad rendelkezése alatt álló, pénzügyi intézménynél kezelt összeget kell felhasználni (132. §), amelyre a nem szabályozott kérdésekben alkalmazni kell a Vht. rendelkezéseit (137. §). Mindez azt jelenti, hogy az önkéntes teljesítés elmaradása esetén a Kincstár területileg illetékes szerve inkasszó útján a tartozást behajthatta volna. Ennek elkerülése érdekében a felperes a végrehajtás foganatosítására jogosult szervtől fizetési halasztást vagy részletfizetést kérhetett. A részletfizetési kérelemről e szabályok szerint a Kincstár területileg illetékes szervének kellett volna döntenie, mint a végrehajtás foganatosítására jogosult szervnek. Ha a Kincstár területileg illetékes szerve határozatban döntött volna a részletfizetés engedélyezéséről, akkor az alperes alappal hivatkozhatna a passzív perbeli legitimációja hiányára.

Jelen esetben azonban nem ez történt, mert a felperes részletfizetés engedélyezése iránti kérelmről az Országgyűlés döntött - normatartalom nélkül - a zárszámadási törvényben. A felperes erre a jogszabályi formában megjelenő döntésre alapította az igényét. Az állam jogalkotói hatáskörére alapított igény tekintetében viszont az alperes a passzív perbeli legitimáció hiányára alappal nem hivatkozhat, mert nincs más jogképes szervezet, akivel szemben az igény érvényesíthető lenne.

A passzív perbeli legitimáció fennállása folytán a következőkben azt kellett vizsgálni, hogy van-e olyan polgári jogszabály, amely alapján a felperes keresete érdemben vizsgálható. A felperes ugyanis a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdésére alapította az igényét, amely - kiegészítő jellegére figyelemmel - csak olyan esetekben alkalmazható, ahol más polgári jogszabály az igény érvényesítését nem teszi lehetővé. A felek közötti jogviszony azonban a Ptk. 198. §-ának (3) bekezdése alapján elbírálható, mert jogszabály meghatározza azt, hogy ki a kötelezett, jogosultként megjelöli a Magyar Államkincstárt és azt is, hogy a tartozás összegét hogyan kell kiszámolni, azt mikor kell teljesíteni, ezért a felperes szolgáltatási

kötelezettségére a szerződésekre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ennek folytán úgy kell tekinteni, hogy a Magyar Államkincstár és a felperes között kialakult vitában a Kincstár az alperes Ptk. 315. §-a szerinti teljesítési segédje volt. Ha a Kincstár álláspontja a vitában megalapozott volt, az kizárja az alperes felelősségének megállapítását, ha viszont a Kincstár álláspontja nem volt megalapozott, akkor a Ptk. 318. §-ának (1) bekezdése folytán alkalmazandó Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése alapján a felperes keresete megalapozott lehet, a bíróság ugyanis a felperes által megjelölt jogcímhez nincs kötve.

A Kincstár álláspontja az ítéltábla megítélése szerint megalapozott volt, csak azt érvényesítette, ami az alperest megillette. A részletfizetésre vonatkozó rendelkezések ugyanis a kamatról kifejezett lemondást nem tartalmazzak, ezért azt a Ptk. 207. §-ának (4) bekezdésére figyelemmel nem lehet kiterjesztően, a kamatról történő lemondásként is értelmezni. A jogszabály szövegének értelmezésére alkalmazni kell a Ptk. 207. §-ának (1) bekezdését is, és a rendelkezéseket szövegösszefüggésben vizsgálva egyértelmű, hogy a felperesnek a tőketartozás mellett kamatot is kell fizetni, mert csak a kamat miatt lehet szükséges a Magyar Államkincstár felé a felperesnek jelentést küldeni, a Kincstárnak pedig meghatározni minden év december 5-ig a felperes esedékes fizetési kötelezettségét. Ha ugyanis valóban csak a jogszabályban feltüntetett tőke összegét kellett volna a felperesnek visszafizetni, akkor egyszerű osztási művelettel meghatározható lett volna a felperes által részletekben fizetendő összeg. Mindezek miatt a felperes a jogszabály szövegét nem érthette úgy, hogy csak a tőkét kell megfizetnie részletekben, a kamatokat nem.

A kifejtettekre figyelemmel az elsőfokú bíróság érdemi döntése helyes volt, azért az elsőfokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes perköltségének megfizetésére. A jogtanácsost megillető munkadíj összegét az ítéltábla 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (5) bekezdése alapján határozta meg.

A le nem rótt fellebbezési illetéket a felperes illetékmentessége folytán a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2010. február 11.

. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s.k.

Dr. Szabó Klára s.k.

előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: